

El 7 d'octubre de 2023 Hamàs i la Jihad Islàmica Palestina duïen a terme un atac sense precedents contra Israel, amb el resultat d'uns 1.200 morts i la captura de 250 ostatsges. Per a Human Rights Watch aquest atac contra població civil i la presa d'ostatges constitueixen crims de guerra d'acord amb el dret internacional humanitari. Paral·lelament, el 10 d'octubre la mateixa organització recordava que «la interrupció del servei elèctric a Gaza per les autoritats israelianes i altres mesures punitives contra la població civil de Gaza, així com l'opressió sistemàtica per part del govern israelià als territoris palestins ocupats, combinada amb actes inhumans comesos contra palestins, equivalen als crims de lesa humanitat, d'apartheid i persecució». El 30 de juny de 2024, després de gairebé nou mesos de bombardeigs massius i indiscriminats a Gaza, el nombre de víctimes civils palestines s'elevava a 38.000. La brutalitat i la desproporció de la resposta del Govern d'Israel són de tal magnitud que el secretari general de l'Organització de les Nacions Unides (ONU), António Guterres, en l'obertura del Consell de Seguretat del 24 d'octubre de 2023, després de condemnar l'atac de Hamàs i recordar els 56 anys d'ocupació que pateixen els palestins, va advertir que «fins i tot les guerres tenen normes», sobretot pel que fa a les vides dels civils, la qual cosa va provocar una irada protesta de l'ambaixador d'Israel a l'ONU.

El conflicte de Gaza posa en relleu la crisi de governança global o, el que és el mateix, la incapacitat de l'ONU per posar fi a un conflicte asimètric o fer-hi de medidora

El Govern de Benjamin Netanyahu va menysprear les resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU (2712 i 2720, de 15 de novembre i 22 de desembre de 2023, respectivament) en què es recordava que Gaza és un territori ocupat des de 1967, s'apostava per la solució dels dos estats i es cridava a respectar el dret internacional humanitari pel que fa a la protecció dels civils —sobretot dels infants— i a establir corredors d'assistència humanitària indispensables per a la supervivència de la població i pauses en les accions militars i els bombardeigs, s'exigia l'alliberament dels ostatsges i es deploraven els desplaçaments forçats de la població i la destrucció de béns de caràcter civil, inclosos els refugis en edificis de l'ONU. Israel igualment va ignorar la resolució de 25 de març de 2024, que, per primera vegada comptava amb l'abstenció dels EUA, que exigia un alto el foc immediat durant el mes del Ramadà, l'alliberament dels ostatsges i l'accés de l'ajuda humanitària a la Franja. Tant Washington com Tel-Aviv van considerar que la resolució no era vinculant, perquè no esmentava explícitament l'article 7 de la Carta de l'ONU. De la mateixa manera, tampoc no va tenir efecte la resolució del 10 de juny de 2024 que subratllava les gestions diplomàtiques que duïen a terme Egipte, els EUA i Qatar, i acollia amb beneplàcit la nova proposta d'alto el foc que havien anunciat el 31 de maig i que, formalment, Israel havia acceptat (resolucions 2728 i 2735).

El govern d'Israel tampoc no havia fet cas de la resolució de l'Assemblea General de l'ONU aprovada el 12 de desembre de 2023 per 153 vots a favor, 10 en contra (entre els quals, els EUA, Israel, Àustria i la República Txeca) i 23 abstencions, que demanava un alto el foc humanitari immediat a Gaza. L'Assemblea havia estat convocada pel secretari general invocant l'article 99 de la Carta de l'ONU arran del fracàs de la reunió del Consell de Seguretat del 8 de desembre en què els EUA havien vetat una resolució que exigia l'alto el foc a Gaza. Poc després, el 29 de desembre de 2023, Sud-àfrica presentava davant la Cort Internacional de Justícia (CIJ) de l'ONU una denúncia contra Israel per genocidi a Gaza. El fet que Sud-àfrica fos la demandant li atorgava una forta credibilitat moral, ja que mig segle abans havia estat acusada per Libèria i Etiòpia davant del mateix tribunal per apartheid (segregació racial) contra la població negra. El 26 de gener de 2024 la CIJ emetia la seva primera decisió en què no es pronunciava sobre el possible genocidi —la sentència pot trigar anys— ni ordenava un alto el foc a Gaza, però exigia que Israel prengués mesures perquè no es cometessin actes de genocidi contra la població palestina en el curs de l'ofensiva militar i que facilités l'entrada a Gaza d'ajuda humanitària.

En suma, nou mesos després de l'atac de Hamàs, la devastació a la Franja era incommensurable i, més enllà de les 38.000 víctimes directes causades pels bombardeigs i les accions de les Forces de Defensa d'Israel (FDI) que comptabilitzava el Ministeri de Salut de Gaza, el 5 de juliol de 2024, una anàlisi de la revista mèdica britànica *The Lancet*, que considerava també les víctimes indirectes de la guerra, estimava que el nombre total de morts causats pel conflicte podia arribar a 186.000 o més, xifra que suposa entre el 7 i el 9% dels habitants de la Franja abans de la guerra. Al mateix temps, a Israel es multiplicaven les manifestacions en contra del govern de Netanyahu que

demanaven un acord d'alto el foc amb Hamàs que permetés alliberar els ostatges i convocar noves eleccions.

En conclusió, si anem més lluny del marc regional i les seves implicacions (entre les que destaquen l'obertura d'un front nord de guerra amb Hezbol·là, l'intercanvi puntual de bombardeigs entre Israel i l'Iran i Síria, o els atacs dels houthis en solidaritat amb Gaza contra vaixells occidentals a la mar Roja), el conflicte de Gaza posa en relleu la crisi de governança global o, el que és el mateix, la incapacitat de l'ONU per posar fi a un conflicte asimètric o fer-li de mediatadora entre un Estat militarment poderós i una milícia islamista, inclosa en la relació d'organitzacions terroristes dels EUA i de la UE, que manifesta tenir com a objectiu combatre l'ocupació israeliana, cosa que, segons Yossi Klein —columnista del diari *Haaretz*—, la societat israeliana sembla haver oblidat, com si la història comencés el 7 d'octubre de 2023. En aquest context, l'ONU, menystinguda pel govern israelià i sota la capacitat de veto dels EUA, es mostra incapaç de fer complir l'article 1.1 de la Carta fundacional: «Mantenir la pau i la seguretat internacionals, i amb aquest fi: prendre mesures col·lectives eficaces per prevenir i eliminar amenaces a la pau i suprimir tot acte d'agressió o altres ruptures de la pau. I dur a terme, per mitjans pacífics, de conformitat amb els principis de la justícia i del dret internacional, l'ajust o l'arranjament de controvèrsies o situacions de caràcter internacional, susceptibles de conduir a una ruptura de la pau».

Molt més clara encara és la incapacitat de mediació de l'ONU en el cas de la guerra d'Ucraïna, en què l'agressor, la Rússia de Vladímir Putin, és un dels cinc països que té dret a veto en el Consell de Seguretat, la qual cosa fa impossible l'adopció de qualsevol resolució punitiva, malgrat els precedents d'haver alimentat un conflicte híbrid al Donetsk i Lugansk i la invasió de Crimea el 2014.

En no poder adoptar una resolució con-

demnatòria de la invasió del 24 de febrer de 2022, es va convocar una sessió extraordinària d'emergència de l'Assemblea General de l'ONU, que el 2 de març de 2022 aprovava una resolució no vinculant en què exigia a la Federació Russa que retirés «immediatament i sense condicions totes les seves forces militars del territori d'Ucraïna», deplorava la participació de Belarús i reafirmava la sobirania, la independència política i la integritat territorial ucraïneses. També s'exigia a Moscou revertir el reconeixement de la independència del Donetsk i Lugansk. Hi van votar a favor 141 països (de 193 membres), 5 ho feien en contra (Rússia, Bielorússia, Síria, Corea del Nord i Eritrea) i 35 s'hi abstenien (entre els quals la Xina, l'Índia i l'Iran, però cap país de la UE). Un any després, a proposta d'Ucraïna, l'Assemblea General aprovava una nova resolució en què s'instava Rússia a retirar immediatament les forces militars d'Ucraïna i a arribar a «una pau general, justa i duradora». Els resultats de la votació foren molt similars: 141 vots a favor, 7 en contra (ara també amb Nicaragua i Mali, que abans s'hi havien abstenut) i 32 abstencions (entre els quals, de nou, la Xina, l'Índia i l'Iran, però cap país de la UE). Aquestes resolucions plantegen una disjuntiva interessant: una majoria aclaparadora dels països —que inclou gran part d'això que

hem convingut a anomenar el Sud Global— condemnem l'agressió russa, però, al mateix temps, desconfien de les solucions o de la mediació d'unes organitzacions sorgides en els acords de Bretton Woods de 1944 i que consideren supeditades als interessos d'Occident, com l'ONU, el Fons Monetari Internacional (FMI) o el Banc Mundial (BM), en què les noves potències econòmiques (la Xina i l'Índia, fonamentalment) es troben poc representades.

La reacció és posar en qüestió l'ordre internacional liberal i l'hegemonia d'Occident, que es corresponen a una realitat i un moment històric que ja no existeixen. En certa mesura, la brutal intervenció d'Israel a Gaza afavoreix aquesta visió de crisi d'un ordre liberal que, a més, usa una doble vara de mesurar segons les circumstàncies i els països o pobles implicats.

De manera més subtil, la Xina —una dictadura de partit únic, que, a través de les seves inversions i la no-exigència de respecte dels drets humans, es va convertint en un model per a molts autòcrates del Sud Global— no perd l'oportunitat d'utilitzar el seu poder econòmic i polític per promoure organismes paral·lels amb la voluntat de competir i substituir-los amb els derivats de l'ordre liberal, com veiem en el cas dels BRICS —que es plantegen noves incorporacions—, el Nou Banc de Desenvolupament, la Iniciativa de la Franja i la Ruta, la proposta d'un pla de pau a Ucraïna i la mediació entre les organitzacions palestines i entre l'Iran i l'Aràbia Saudita, entre d'altres.

